

**INNOVATSIYALAR VA OLIY TA'LIM: MALAKA OSHIRISH ORQALI YANGI
IQTISODIY IMKONIYATLAR YARATISH**

Ismoilov Shuhrat Abdusoat o'g'li

Oliy ta'lim tizimi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti

E-mail: shuhratismoilov007p@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada innovatsiya, oliy ta'lim va malaka oshirishning iqtisodiyotdagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Innovatsiya jamiyat va iqtisodiyotning turli sohalarida o'zgarishlar va yaxshilanishlarni amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi. Innovatsiyalar ikki asosiy turga, ya'ni texnologik va boshqaruv innovatsiyalariga bo'linadi. Iqtisodiyotda innovatsiyalar samaradorlikni oshiradi, yangi mahsulotlar yaratadi, raqobatbardoshlikni kuchaytiradi va yangi bozorlarni kashf etishga yordam beradi. Maqolada olimlar va mutaxassislarning innovatsiyalar haqida fikrlari keltirilgan. Oliy ta'lim va malaka oshirish iqtisodiy o'sishning asosiy omillaridan biri sifatida ko'rsatiladi, chunki ular malakali mutaxassislarni tayyorlash va ularni zamonaviy texnologiyalar bilan tanishtirish orqali iqtisodiyotning rivojlanishiga yordam beradi. Yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratish, innovatsiyalar va malaka oshirish orqali amalga oshiriladi. Maqolada innovatsion loyihalar, startaplar va yangi biznes modellarining iqtisodiyotdagi o'rni va ahamiyati, shuningdek, innovatsion faoliyatlar orqali yangi ish o'rinlari yaratish va iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash mumkinligi ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: Innovatsiyalar, oliy ta'lim, malaka oshirish, iqtisodiy o'sish, raqobatbardoshlik, yangi iqtisodiy imkoniyatlar, texnologik innovatsiyalar, boshqaruv innovatsiyalari, startaplar, yangi bozorlar, mehnat unumdorligi, tijoratlashtirish, innovatsion loyihalar, yangi biznes modellar, global raqobat, yuqori texnologiyalar, raqamli iqtisodiyot, ta'lim va treninglar, iqtisodiy barqarorlik, malakali mutaxassislar.

Kirish. Innovatsiya – bu yangi fikr, usul, mahsulot yoki xizmatni yaratish jarayoni bo'lib, u jamiyat va iqtisodiyotning barcha sohalarida o'zgarishlar va yaxshilanishlarni amalga oshirishga xizmat qiladi. Innovatsiya asosan ikki asosiy turga bo'linadi: texnologik innovatsiyalar (yangi texnologiyalarni joriy etish) va boshqaruv innovatsiyalari (yangi menejment usullari yoki ishbilarmonlik modellarini yaratish). Innovatsiyalar iqtisodiyotda yangi imkoniyatlar yaratish, samaradorlikni oshirish va yangi bozorlarni ochish orqali iqtisodiy o'sishning asosiy manbalaridan biriga aylangan. Ayniqsa, rivojlangan mamlakatlar va iqtisodiyoti rivojlanayotgan davlatlarda innovatsiyalar iqtisodiy barqarorlik va raqobatbardoshlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Innovatsiyalar iqtisodiyotning rivojlanishiga bevosita ta'sir qiladi, chunki ular mehnat unumdorligini oshiradi, yangi mahsulotlar va xizmatlar yaratadi va iqtisodiy o'sishning yangi manbalarini ochadi. Innovatsiyalar, shuningdek, korxonalarning raqobatbardoshligini oshiradi va yangi ish o'rinlarini yaratadi. Shu bilan birga, innovatsiya orqali iqtisodiyotning

yuqori texnologiyalar va xizmatlar sohalariga o'tishi, global bozorlar bilan raqobatni kuchaytiradi.

Innovatsiyalar iqtisodiyotning rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi, chunki ular mehnat unumdorligini oshiradi, yangi mahsulotlar va xizmatlarni yaratadi va iqtisodiy o'sishning yangi manbalarini ochadi. Porter innovatsiyalarning global iqtisodiyotdagi rolini, shu jumladan raqobatbardoshlikni oshirish va yangi bozorlarni kashf qilishdagi muhimligini ta'kidlaydi. Uning fikriga ko'ra, innovatsiyalar mamlakatlarning iqtisodiy o'sishiga katta ta'sir ko'rsatadi [1]. Schumpeter innovatsiyalarni iqtisodiy o'sishning asosi sifatida ko'rsatadi. Uning tadqiqotlari innovatsiyalarni iqtisodiy tizimda o'zgarishlarni yaratish va yangi mahsulotlarni ishlab chiqarishga olib keladigan kuch sifatida tasvirlaydi [2]. Brynjolfsson va McAfee o'z asarida innovatsiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'sirini va yuqori texnologiyalarni tatbiq etish orqali mehnat unumdorligini oshirish va yangi ish o'rinlarini yaratish jarayonlarini muhokama qilishadi [3]. OECD hisobotida innovatsiyalarning iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshlikni oshirishdagi roli keng yoritilgan. Shuningdek, yuqori texnologiyalar va xizmatlar sohalariga o'tishning iqtisodiy jarayonlarga ta'siri tahlil qilingan [4]. Drucker innovatsiyalarni iqtisodiyotdagi asosiy o'zgarishlar va yangi iqtisodiy imkoniyatlarni yaratishda muhim omil sifatida ko'rsatadi. Uning fikriga ko'ra, innovatsiyalar iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qiladi [5].

Oliy ta'lim va malaka oshirish jarayoni iqtisodiy o'sishning muhim omillaridan biridir. Oliy ta'lim tizimi, avvalo, malakali kadrlarni tayyorlash orqali iqtisodiyotni mustahkamlashga yordam beradi. Oliy ta'limning asosiy vazifalaridan biri – zamonaviy bilimlarni o'rgatish, yangi texnologiyalarni tushunish va ularga mos ravishda malakali mutaxassislarni tayyorlashdir. Bunday mutaxassislar iqtisodiyotning turli sohalarida, ayniqsa, texnologik va ilmiy-texnikaviy innovatsiyalarni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Malaka oshirish – bu mutaxassislarning o'z malakasini yangilash va mustahkamlash jarayoni bo'lib, ularning o'z kasbiga oid bilim va ko'nikmalarni yangilashga yordam beradi. Innovatsiyalar va texnologik rivojlanish doimiy ravishda yangi talablarni keltirib chiqaradi, shu sababli malaka oshirish jarayoni o'z vaqtida amalga oshirilishi kerak. Malaka oshirish, ayniqsa, texnologik sohalarda mutaxassislarning o'z bilimlarini yangilashga yordam beradi va ularni zamonaviy talablarga moslashtiradi, bu esa o'z navbatida iqtisodiyotning samaradorligini oshiradi.

Yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratishda oliy ta'lim va malaka oshirishning muhimligi

Yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratish, ayniqsa, innovatsiyalar va malaka oshirish orqali amalga oshiriladi. Oliy ta'lim muassasalari va malaka oshirish kurslari iqtisodiy rivojlanish uchun yangi fikrlarni ishlab chiqish, innovatsion g'oyalarni amalga oshirish va yangi ish o'rinlarini yaratishda muhim ahamiyatga ega. Oliy ta'lim tizimi nafaqat ta'lim sohasida yangi bilimlarni etkazish, balki talabalar va mutaxassislarni zamonaviy iqtisodiyotning ehtiyojlariga moslashtirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Bu jarayon yangi texnologiyalar va biznes modellari orqali iqtisodiyotni rivojlantirishga xizmat qiladi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATION G'OYALAR

Malaka oshirish kurslari va treninglari iqtisodiy sohalarda yangi imkoniyatlar yaratadi, chunki ular mutaxassislarni zamonaviy texnologiyalar va amaliyotlar bilan tanishtiradi. Bu jarayon yangi biznes sohaslarini ochish, innovatsion mahsulotlar va xizmatlar ishlab chiqarish imkoniyatlarini yaratadi. Shu bilan birga, oliy ta'lim va malaka oshirishning samarali amalga oshirilishi, iqtisodiy tizimning raqobatbardoshligini oshiradi, mehnat bozorida malakali ishchi kuchini yaratadi va yangi iqtisodiy imkoniyatlarni yaratish uchun sharoit yaratadi.

Innovatsion loyihalar va dasturlar oliy ta'lim muassasalarida malaka oshirishni yangi bosqichga olib chiqadi. Inkubatorlar, startap loyihalari, va biznes akseleratorlari kabi dasturlar orqali talabalar va mutaxassislar amaliy tajriba va yetakchilik ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu loyihalar talabalarni nafaqat nazariy bilimlar bilan, balki real iqtisodiy va texnologik muammolarni hal qilishga qaratilgan tajriba bilan tanishtiradi.

Shuningdek, oliy ta'lim muassasalari tomonidan taklif etilgan ta'lim va malaka oshirish uchun innovatsion grantlar va hamkorlik dasturlari ham mutaxassislarni yangi sohalarga jalb qilishda katta ahamiyatga ega. Ushbu dasturlar malakali mutaxassislarni global miqyosda yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratish uchun tayyorlashga yordam beradi. Innovatsion dasturlar orqali amalga oshiriladigan malaka oshirish faqatgina texnik bilimlarni kengaytirish bilan cheklanmay, balki ijtimoiy va boshqaruv ko'nikmalarini ham rivojlantirishga imkon beradi.

Innovatsiyalarni tijoratlashtirish – bu yangi g'oya, mahsulot yoki texnologiyani bozorda muvaffaqiyatli sotish jarayoni bo'lib, iqtisodiyotning rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Innovatsiyalarning tijoratlashtirilishi, ayniqsa, startaplar va yangi biznes modellarini rivojlantirish orqali yangi ish o'rinlarini yaratadi. Innovatsion loyihalar va mahsulotlar, odatda, yangi bozorlarni kashf etishga, mavjud bozorlarni diversifikatsiyalashga, va shu orqali iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlashga imkon beradi.

Misol uchun, raqamli iqtisodiyot va onlayn xizmatlar sohasida innovatsiyalar, katta miqdordagi ish o'rinlarini yaratishga va yangi iqtisodiy tarmoqlarni rivojlantirishga olib keladi. Yangi texnologiyalar va innovatsion g'oyalarni tijoratlashtirish orqali nafaqat yangi bizneslar ochiladi, balki mavjud kompaniyalar ham o'z xizmatlarini kengaytirib, yangi mahsulotlar va xizmatlar taklif qilishga imkon topadilar. Shuningdek, innovatsion faoliyatlar orqali yangi ish o'rinlari yaratish, ayniqsa, yuqori malakali mutaxassislarni talab etadigan sohalarda, iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshiradi.

Malakali mutaxassislar, innovatsiyalarni amalga oshirish va iqtisodiy sohalarda yangi imkoniyatlarni yaratishda asosiy resurs hisoblanadi. Oliy ta'lim va malaka oshirish orqali mutaxassislar zamonaviy bilimlar va ko'nikmalarni egallashadi, bu esa ularning yangi iqtisodiy sharoitlarga moslashishiga va innovatsiyalarni amalga oshirishga yordam beradi. Shu tarzda, malakali mutaxassislar orqali yangi biznes modellarini yaratish, startaplar tashkil etish va iqtisodiy o'sishning yangi yo'llarini izlash imkoniyati yuzaga keladi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATION G'OYALAR

Startaplar va innovatsion loyihalar iqtisodiyotni yangilash va yangi sohalarni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Startaplar odatda yangi g'oyalar, texnologiyalar va mahsulotlarni joriy etishga qaratilgan, shuning uchun ular iqtisodiy tizimning raqobatbardoshligini oshiradi. Malakali mutaxassislar va tadbirkorlar innovatsion startaplarni yaratishda va rivojlantirishda asosiy rolni o'ynaydilar, chunki ular biznesni tashkil etish, moliyalashtirish va marketing sohalaridagi bilimlarni amaliyotda qo'llaydilar.

Yangi biznes modellarini yaratish orqali iqtisodiy tizimda innovatsion yondashuvlar va mahsulotlar yangilanadi, bu esa o'z navbatida iqtisodiy tizimni zamonaviylashtirishga, yangi ish o'rinlarini yaratishga, va bozorni kengaytirishga yordam beradi. Malakali mutaxassislar, shu bilan birga, o'z bilim va ko'nikmalarini jahon bozorlariga tatbiq etish orqali global iqtisodiy imkoniyatlardan foydalanishga yordam beradilar.

Xulosa. Yuqorida keltirilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, innovatsiyalar va oliy ta'limning o'zaro bog'liqligi iqtisodiy o'sish, raqobatbardoshlik va yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratishda muhim ahamiyatga ega. Innovatsiyalar texnologik va boshqaruv sohalarida amalga oshirilgan yangiliklar orqali iqtisodiy tizimni yangilaydi, mahsulot va xizmatlar ishlab chiqarishni ko'paytiradi, mehnat unumdorligini oshiradi va yangi bozorlarni kashf qilishga yordam beradi. Shu bilan birga, oliy ta'lim tizimi va malaka oshirish kurslari mutaxassislarni zamonaviy bilimlar va ko'nikmalar bilan ta'minlaydi, bu esa iqtisodiyotdagi o'zgarishlarga moslashish va innovatsiyalarni amalga oshirish imkonini beradi. Innovatsiyalarni tijoratlashtirish va yangi biznes modellarini yaratish orqali yangi ish o'rinlari, startaplar va iqtisodiy o'sishning yangi yo'llari yuzaga keladi.

Oliy ta'lim va malaka oshirish orqali malakali mutaxassislar, innovatsion g'oyalar va texnologiyalarni qo'llab-quvvatlab, yangi iqtisodiy tarmoqlarni rivojlantiradi. Natijada, bu jarayonlar nafaqat yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratishda, balki global bozorlar bilan raqobatni kuchaytirishda ham muhim o'rin tutadi. Shu bilan birga, innovatsion loyihalar va dasturlarni rivojlantirish, iqtisodiy tizimning raqobatbardoshligini oshirish, yangi ish o'rinlari yaratish va iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi. Oliy ta'lim va malaka oshirishning samarali amalga oshirilishi orqali yangicha iqtisodiy imkoniyatlar yaratiladi va iqtisodiy barqarorlik ta'minlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Porter, M. E. (1990). The Competitive Advantage of Nations. Free Press.
2. Schumpeter, J. A. (1934). The Theory of Economic Development. Harvard University Press.
3. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies. W. W. Norton & Company.
4. OECD. (2015). The Innovation Imperative: Contributing to Productivity, Growth and Well-Being. OECD Publishing.
5. Drucker, P. F. (2002). Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles. HarperBusiness.

